

Állásgarancia programok Európában: a talpraállítás eszközei, az újrakezdés lendülete, vagy csak átmenet?

Ezzel a címmel került sor az ETUI (Európai Szakszervezeti Intézet) szervezésében 2021. március 31-én az európai állásgarancia programok kidolgozásáról, illetve az ezzel kapcsolatos már meglévő tapasztalatokról szóló online konferencia megtartására. Az esemény apropóját adta az is, hogy a COVID-19 világjárvány most még inkább előtérbe helyezte a munkaerőpiaci problémák és a szociális egyenlőtlenség eddig is súlyos kérdéseit, amely - az amúgy is napirenden lévő szociális-gazdasági programok és a Szociális Jogok Európai Pillérének témaköre mellett - most kiemelt jelentőséget kaptak.

Az előadók arra a kérdésre kerestek választ, hogy ebben a folyamatban milyen szerepet tölthetnek be az európai állásgarancia programok, hogyan érhető el ezekkel makrogazdasági szinten olyan stabilitás, amely magas szintű és minél teljesebb körű foglalkoztatást biztosít, elegendő a jelenlegi krízishelyzet átvészeléséhez és átvezethetnek olyan gazdasági helyzethez, amely hosszú távon biztosítani tudja a magasabb életszínvonalat és a jobb munkakörülményeket az európai állampolgárok számára.

A webináriumon három neves szakember előadását hallhattuk.

Elsőként **Aurore Lalucq**, francia közgazdász és politikus (2019 óta Európai Parlamenti képviselő) tartotta meg prezentációját. Hangsúlyozta, hogy kulcsfontosságú pillanathoz érkeztünk, mind a világjárvány, mind a klímaváltozás hatásai miatt szükségessé vált egy minél környezetbarátabb és emellett hosszú távon is fenntartható modell kidolgozása. A környezetvédelem maga is sok munkahelyet, foglalkoztatási lehetőséget teremt. Fontos, hogy a munkagarancia programok nemcsak gazdasági aspektusokon, hanem a piacon és a kormányzatok szerepvállalásán is alapulnak. A hangsúly a hosszú távú foglalkoztatáson, illetve azon az elven van, hogy „mindenki foglalkoztatható”. Kiemelte az oktatás, képzés fontosságát is. Véleménye szerint a munkahely teremtés nemcsak pénzkérdés, hiszen hosszú távon hozzájárul a társadalom direkt és indirekt költségeinek csökkentéséhez. Példaként hozta a jelenlegi USA-beli kezdeményezést, Joe Biden költségvetési csomagját, amely olyan jóléti intézkedéseket tartalmaz, amilyenekre Európában még nem került sor: a kormány átfogó módon segíti a középosztálytól a legszegényebbekig terjedő rétegeket. A program további előnye, hogy ellensúlyozni tudja a gazdaság egyenlőtlenségeit. Az amerikai megközelítéssel kapcsolatban az előadó ismét kiemelte a képzés fontosságát. Hangsúlyozta, hogy a munkanélküliség nemcsak a gazdaságra fejt ki a hatását, hanem egyfajta negatív spirál kezdődhet el, nő az emberek depresszióra, öngyilkosságra való hajlama, a munanélküliek foglalkoztatási esélye méginkább csökken, ez pedig bizonytalanságot, kiegyensúlyozatlanságot eredményez. Ebben a helyzetben a munkagarancia program kontrollmechanizmusként tud működni, a spirál negatív hatása csökkenthető.

Az előadás zárásaként az amerikai modell környezetvédelmi aspektusokkal kiegészített átvételére bátorított.

A második előadást **Rania Antonopoulis** görög közgazdász és politikus, (2015 és 2018 között a munkanélküliség csökkentéséért felelős miniszter), a Levy Economics Institute kutatója tartotta.

Elsőként visszatekintett, mi is az állásgarancia program, miért érdekes, miért kell több figyelmet fordítani rá: munkanélküliség mindig is volt, mivel azt a piac működése idézi elő, és mindig is lesz, ezért fontos kérdés a munkanélküliek támogatása. Ha a piac nem képes munkahelyet biztosítani, akkor ez az állam feladata.

Ezzel persze több probléma is van, példaként említi Görögországot, ahol a munkanélküliek száma meghaladja az 1,2 milliót. Ennyi munkahelyet nem lehet termelni, és nem is lenne elég ember, aki ebben részt akarna venni, de a programot el kell indítani. Egy másik nehézség, hogy a munkanélküliség regionális problémaként is megjelenhet. Fontos tényező a kérdéssel kapcsolatban az is, hogy a gazdaság éppen milyen helyzetben van: ha például épp leszálló ágban, akkor nagyobb a munkanélküliek száma. Ez befolyásolja, hogy az államnak mennyit kell erre költenie, jobb időszakban kevesebbet, nehezebb időszakban többet. Számít még az adott időszak hossza is, nehéz előre látni, hogy mikor milyen mértékű befektetésre van szükség.

A pénzjuttatások mellett nagy jelentősége van annak is, hogy a munkahely olyan legyen, amely képes termelni, fizikai és szociális infrastruktúrát teremt, így hasznot jelent a közösség számára. Példaként említi egy Görögországban korábban elindított programot, egy 9-10 hónapon át tartó olyan projektet, amelynek keretében erdőket létesítettek olyan területeken, ahol korábban nem volt (afforestation), valamint a kiirtott erdők újratelepítése zajlott (reforestation). Ez a környezetvédelmi előnyök és a munkahely teremtés mellett olyan tudás és képességek megszerzését tette lehetővé a résztvevők számára, amelyek segítségével a projekt lezárása után is el tudtak helyezkedni.

A kérdés makrogazdasági aspektusával kapcsolatban utalt az előadó egy szintén Görögországban, a szakszervezetek részvételével és több, mint 300 ezer ember bevonásával lezajlott kutatásra, amely igazolta, hogy a munkahelyteremtés során az emberekhez befolyó jövedelem visszaforgatható a gazdaságba, a költségek 55 %-a megtérül, így minden létrehozott munkahely lehetőséget teremt még egy újabbnak a létrehozására.

Az ILO (Nemzetközi Munkaügyi Szervezet) és a szakszervezetek részvételével több esettanulmány készült még a témában, ezek részletezésére az idő rövidege miatt nem került sor, de az Intézet honlapján elérhetőek. [<https://www.etui.org/events/job-guarantee-programmes-europe-tool-recovery-resilience-and-just-transition> : 1) *Towards a European job guarantee, the special case of Greece_2021.pdf* 2) *After austerity measuring the impact of a job guarantee policy for Greece_2014.pdf*]

Arra a kérdésre, hogy az állásgarancia program „csak” egy program, vagy inkább elsődleges cél legyen, az előadó elmondta, hogy az új munkaerőknek mindig nehéz belépniük a munkaerő piacra, és a munkanélküliségi ráta nagyon magas, így először abban kellene egyetértésre jutni, hogy ki léphet be egyáltalán, illetve mi legyen a prioritás, a fiatalok, vagy inkább pont az 50 év felettek, illetve, hogy a részvétel milyen jogosultságokkal járjon. Szakemberekre hárul annak kidolgozása, hogy hány embernek van szüksége a programban

való részvételre, ez milyen költségekkel járhat, valamint, hogy mennyit lehet így visszaforgatni a gazdaságba.

A harmadik előadó **Per Hilmersson**, az ETUC (Európai Szakszervezeti Szövetség) főtitkárhelyettese volt.

Ő is hangsúlyozta a kérdés fontosságát és időszerűségét, különös tekintettel a járványhelyzetre. A munkanélküliséget veszélyes problémának nevezte Európában, amelynek az egyes nemzetekre vonatkozóan drámai hatásai lehetnek, ezért lenne kiemelkedően fontos a közös fellépés és a munkavállalók védelme. Véleménye szerint már most ki kellene dolgozni olyan foglalkoztatási módszereket, amelyek későbbi esetleges válsághelyzetekben is használhatóak, hosszabb távon kell gondolkodnunk. Ha majd visszatér az élet a rendes kerékvágásba, magasabb színvonalú munkahelyek létrehozására lesz szükség Európa szerte. A vírus után a másik fontos fejlesztendő terület az európai szociális jogok kérdése. A programok esetében szerinte a munkahelyek és a munka minőségére kell fókuszálni, színvonalas, biztonságos munkakörnyezet, munkakörülmények, ebben lesz szerepe a szakszervezeteknek is.

Ő is kiemelte az oktatás és a képzés, illetve a megelőzés fontosságát, valamint a fiatalok szerepét, rájuk még jobban kell koncentrálni, mint eddig. Példaként említette az EU már működő Youth Guarantee programját.

Összegzésként elmondta: az állásgarancia program az állami szerepvállalást helyezi a középpontba, de fontos a lehetőségek jó reklámozása, amely a fejlesztések növekedését fogja előidézni.

Ezzel kapcsolatban **Rania Antonopoulis** kiemelte, hogy a programokban való részvétel opcionális kell, hogy legyen az emberek számára, ne legyen rájuk kényszerítve. Nemcsak a munkavállaló, hanem a munkáltató igényeit is szem előtt kell tartani a programok kidolgozásánál, és nemcsak a piac által meghatározott kereslet kell, hogy érvényesüljön.

Zárszóként **Aurore Lalucq** hangsúlyozta: fontos lenne a helyi hatóságok és a szakszervezetek együttműködése, ők tudják együtt meghatározni a munkaköröket a szükségletek alapján.

Mindhárom előadó egyetértett abban, hogy jó dolog egymástól tanulni, példa erre a mai rendezvény is, rengeteg hasznos dolgot hallhattunk. Tanulság: az állásgarancia program minél szélesebb körű kell, hogy legyen, jobb minőségű és kiterjedt munkalehetőségeket kell, hogy teremtsen. Fontos meghatározni külön az EU és az egyes tagállamok szerepét, de a legjobb lenne ezeknek kéz a kézben, együttesen közreműködni a programok kidolgozásában.

A beszámolót Réti Barbara (Közszolgálati Szakszervezeti Szövetség) készítette.